
Θέμα: Το έργο του αιώνα και η ανάπτυξη της Θεσσαλίας (Αισιόδοξες προσδοκίες από την εκτροπή του Άνω ρου του Αχελώου στη Θεσσαλία και δυσοίωνες ενδείξεις από την αντιμετώπισή της).

Εισηγητής: **Δρ. Γ.Α. Χατζηλάκος**, γεωπόνος-ειδικός στη Γεωργική Μηχανική επίτ. καθηγητής Γεωργικής Μηχανικής ΤΕΙ Λάρισας

1. Η εισήγησή μου, με τη μορφή που παρουσιάζεται, επρόκειτο να ανακοινωθεί στη συνεδρίαση της πρώτης ημέρας της διημερίδας, το Δεκέμβριο του '87. Η διημερίδα, όμως, της 6 και 7-12-87 αναβλήθηκε για δεύτερη φορά. (Η πρώτη αναβολή έγινε το Σεπτέμβριο του 1987).

2. Οι συνεχείς αναβολές και αλλαγές του προγράμματος, σε συνδυασμό με την παλινωδία των οργανωτών, ως προς το χαρακτήρα της εκδήλωσης μέχρι και τις τελευταίες μέρες πραγματοποίησής της, μου στερούν τη δυνατότητα να προσαρμόσω την εισήγησή μου στο πρόγραμμα που έλαβα σήμερα (πρόγραμμα που ανατρέπει το προηγούμενο), λίγες ώρες πριν αναχωρήσω για την Αθήνα.

3. Παραδίνω, ύστερα από αυτά, την εισήγησή μου με την αρχική της μορφή, ενσωματώνοντας όμως σ' αυτήν, προλογικά, την παρέμβασή μου, παρέμβαση που προτίθεται να καταθέσω στο προεδρείο κατά την πρώτη συνεδρίαση της 16ης τρέχοντος, αν βέβαια δεν υπάρξει τέταρτη αναβολή.

4. Πιστεύω πως παρέμβαση και εισήγηση μαζί, θα αποτελέσουν χρήσιμο ντοκουμέντο για τους τεχνικούς, γεωτεχνικούς, οικονομολόγους και πολιτικούς που θα ενδιαφερθούν για το έργο της εκτροπής του Άνω ρου του Αχελώου στη Θεσσαλία στους καιρούς μας, όπως και για τους νεότερους, αυτούς που θα αγωνιστούν για την ολοκλήρωσή του κατά τον 21ο αιώνα και θάθελα από τώρα να τους ευχηθώ, καλή επιτυχία.

Ι. Το όραμα των αρχαίων Ελλήνων να δαμάσουν τον Αχελώο, που σημαίνει να βάλουν σε πειθαρχία, τάξη και φρονηματισμό, τον ατίθασο και ζημιάρη ποτάμιο δαίμονα, πέρασε στη μυθολογία μας με τους άθλους του Ηρακλή. Πέρασε σε μια σύγκρουση του αγαθού πνεύματος με το αντίπαλό του, το κακό. Είχαν αντιληφθεί οι πρόγονοί μας, με την αξιοθαύμαστη ενόρασή τους, πως το εγχείρημα είχε τόσες δυσχέρειες, που μόνο ένας ημίθεος θα μπο-

ρούσε να τις αντιμετωπίσει. Ο μύθος μεταφορικά εκφράζει το δύσκολο αγώνα του καλού και αγαθού πνεύματος με το αντίπαλό του. Το πνεύμα που είχε την τερατώδη ικανότητα στην πάλη αυτή να μεταμορφώνεται από ποτάμι σε φίδι, από φίδι σε ταύρο, από ταύρο σε άνθρωπο και από άνθρωπο σε ποτάμιο δαίμονα. Η νίκη του Ηρακλή συμβολίζει τον τελικό θρίαμβο της αρετής, που ενσπάρκνει ο ημίθεος και την οριστική ήττα και υποταγή του αντιδραστικού, του επιζήμιου, του κακού δαίμονα. Συμβολίζει ακόμα τη συσσώρευση αγαθών για τους ανθρώπους, αφού το τίμημα, το έπαθλο της νίκης αυτής, ήταν το κέρας της Αμαλθείας.

Η πανάρχαια αυτή σκέψη των προγόνων μας, στα μισά του 20ού αιώνα, στη δεκαετία του '50, πήρε μια πιο ήπια μορφή, μπήκε σε ανθρώπινα μέτρα. Έγινε μια πρόταση. Να εκτραπεί ένα μέρος του νερού του Θεσσαλικού Αχελώου (ή Άνω ρου του Αχελώου), στο θεσσαλικό κάμπο, για να καλύψει μέρος των αναγκών του σε νερό. Με άλλα λόγια, να γίνει μια επανόρθωση στην υπάρχουσα κακή διαίτα του επιφανειακού νερού, που εξ αιτίας της μορφολογίας της Θεσσαλίας, αδυνατεί να κινηθεί από τη βορειοδυτική ορεινή περιοχή της, όπου περισσεύει, προς την νοτιοανατολική, όπου οι γόνιμες πεδιάδες της διψούν. Κάτι που έγινε και με τον Ταυρωπό μια σωτήρια για την εθνική Οικονομία τεχνική επέμβαση. Στην πρόταση του αγαθού πνεύματος το αντίπαλο πνεύμα αντιτάχτηκε. Και μεταμορφωμένο με τη λεοντή του «επιστημονικού-τεχνικολόγου», πέτυχε η πρόταση αυτή να κριθεί απορριπτέα. Στη δεκαετία του '70 η πρόταση εκτροπής επανέρχεται με τεχνική και οικονομική φόρμα, έγινε αυτό που λέμε στην πρακτική των μελετών εγγειοβελτιωτικών έργων «τεχνική αναγνωριστική έκθεση» ή κάτι ανάλογο. Μια πρόταση, δηλαδή για την κατασκευή ενός εγγειοβελτιωτικού έργου πολλαπλού σκοπού, τεκμηριωμένη με τεχνικά, γεωργοτεχνικά, οικονομικά και κοινωνικά στοιχεία. Η πρόταση πήρε μεγάλη δημοσιότητα και έ-

γινε δεκτή με θερμή υποδοχή από πολλούς και λυσσαλέα αντίθεση από άλλους. Υπήρξε, ωστόσο, κέρδος από τη σύγκρουση αυτή, γιατί άνοιξε ο δρόμος για δημόσιες συζητήσεις μεταξύ τεχνικών, γεωτεχνικών, οικονομολόγων και πολιτικών. Από τις συζητήσεις αυτές έγινε αντιληπτό και παραδεκτό, τόσο από τους υποστηρικτές της πρότασης, όσο και από τους πολέμιους, ότι πρόκειται για ένα πολύ μεγάλο έργο για τα ελληνικά (γιατί όχι και τα διεθνή) μέτρα. Ένα έργο που ο χαρακτήρισμός του από τον κύριο Πρωθυπουργό της χώρας, «Το έργο του αιώνα», τα λέει όλα για τις τεχνικές και οικονομικές δυσχερείες του, για τις κοινωνικές και εθνικές επιπτώσεις του.

Η πραγμάτωσή του συνεπάγεται, κατά κύριο λόγο, την ενεργειακή εκμετάλλευση των υδάτων του Άνω ρου του Αχελώου και τη γεωργική ανάπτυξη της Θεσσαλίας. Η Θεσσαλία είναι εκείνη που κάνει το «έργο του αιώνα» οικονομικά ευσταθές, κοινωνικά-εθνικά ωφέλιμο και, συνεπώς, πολιτικά παραδεκτό.

II. Θα μπορούσα και θάπρεπε ν' αρχίσω την εισήγησή μου με την ανάπτυξη της Θεσσαλίας. Όμως, η σημερινή συνάντηση που δίνει την εντύπωση πως ξαναζωντανεύει ο μύθος για τις μεταμορφώσεις του Αχελώου, με αναγκάζει να πω λίγα λόγια, προλογικά βέβαια, αλλά επί της ουσίας, για τη διημερίδα που οργανώνεται από τη μόνιμη επιτροπή θεμάτων ενέργειας του ΤΕΕ, κάτω από το γενικό τίτλο: «Εκτροπή του Αχελώου».

Ο γενικός και κάπως αόριστος τίτλος, σε συνδυασμό:

1. Με τη θεματολογία, που έχει γενικό χαρακτήρα, απεριόριστο αντικείμενο και όχι συγκεκριμένο-εξειδικευμένο περιεχόμενο (βλέπε προσκλητήρια ανακοίνωσης), με άλλα λόγια εφ' όλης της ύλης.

2. Με την άποψη των οργανωτών του, όπως αυτή διατυπώνεται στην προσκλητήρια ανακοίνωση, ότι δηλαδή: «...το θέμα βρίσκεται σε μια βασική καμπή της όλης εξέλιξής του και επειδή ήδη δρομολογούνται κάποιες διαδικασίες υλοποίησης, θεωρούμε επιβεβλημένο να συζητηθούν δημόσια όλες οι πτυχές του **θέματος**, όπως εμφανίζονται σήμερα». (Σημ.: Οι υπογραμμίσεις δικές μου).

3. Και όλα αυτά (ο γενικός τίτλος, η θεματολογία και η άποψη-θέση των οργανωτών της διημερίδας), για ένα έργο (και όχι θέμα), ένα έργο που άρχισε να εκτελείται από διετίας σύμφωνα με κυβερνητικές εξαγγελίες, ανακοινώσεις και πανηγυρικές εκδηλώσεις ανά το πανελλήνιο, με αναγκάζουν, κύριε πρόεδρε και κύριοι σύνεδροι, να πάρω μέρος στη διημερίδα αυτή, ως εισηγητής και να συζητήσω ως σύνεδρος το «θέμα-έργο» εφ' όλης της ύλης, κάτω από τον τίτλο «Το έργο του αιώνα και η ανάπτυξη της Θεσσαλίας» (Αισιόδοξες προσδοκίες από την εκτροπή του Άνω ρου του Αχελώου στη Θεσσαλία και δυσοίωνες ενδείξεις από την αντιμετώπισή της).

Ευνόητο ότι, αναγκαστικά, είμαι υποχρεωμένος να δεχτώ την αναδρομή στη δεκαπενταετία (1972-1987), που οι οργανωτές επιχειρούν με τη σημερινή διημερίδα, και να κινηθώ μαζί τους σε ευρύτατο φάσμα ιστορικών γεγονότων, σημαντικών για τα αναπτυξιακά-παραγωγικά-εξυγιαντικά έργα στο θεσσαλικό χώρο. Ακόμα και να επεκτείνω, αν χρειαστεί κύριοι σύνεδροι, την αναδρομή αυτή και εκατό χρόνια πίσω, στον αιώνα που πέρασε (1887-1987). Οφείλω, ωστόσο, να υπομνήσω στους οργανωτές της δι-

ημερίδας και σε λίγους από το ακροατήριο (γιατί οι περισσότεροι το γνωρίζουν), ότι κάτω από τον τίτλο «Εκτροπή του Αχελώου» υπάρχει για τους Θεσσαλούς, αγρότες και αστούς, ένα εγγειοβελτιωτικό έργο πολλού σκοπού και όχι ενεργειακού και μόνο. Αν συνέβαινε το τελευταίο, να ήταν δηλαδή το έργο ενεργειακό και μόνο, θα δεχόμουν την αποκλειστικότητα στο χειρισμό του «θέματος» από τον όμιλο των έντεκα μηχανικών, που οργανώνουν τη διημερίδα και μεταμορφώνουν το έργο σε θέμα. Φυσικά δεν υποστηρίζω πως μια επιτροπή ενέργειας, σαν την ΜΕΘΕ, και ένας Σύλλογος Διπλωματούχων Μηχανικών δεν μπορούν να καταπιαστούν και με εγγειοβελτιωτικά έργα πολλοπλού σκοπού. Κάθε άλλο. Και βέβαια μπορούν, φτάνει να έχουν διευρύνει τον ορίζοντά τους και πέρα από την ενέργεια. Να γιατί πιστεύω πως μια μόνιμη επιτροπή εγγειοβελτιωτικών έργων θάπρεπε να συσταθεί στο ΤΕΕ, ή, αν υπάρχει, να δραστηριοποιηθεί. Το ΓΕΩΤ.Ε.Ε. θα μπορούσε, ίσως, να συνεργαστεί στη συγκρότηση ενός τέτοιου οργάνου. Είναι προσωπική μου σκέψη και δεν έχω καμιά εξουσιοδότηση από το ΓΕΩΤ.Ε.Ε. Κεντρικής Ελλάδας, που εκπροσωπώ, στη διημερίδα αυτή, να το προτείνω.

Πιστεύω πως για νάναι γόνιμη η εργασία μας στο διήμερο αυτό, πρέπει να μη διαγράψουμε τα όσα έγιναν στη δεκαπενταετία 1972-1987 σχετικά με το θέμα-έργο εκτροπή του Αχελώου. Τα σημαντικότερα, που εγώ συμβαίνει να γνωρίζω, είναι:

1. **Δεκ. '72-Απρ. '73.** Σύσταση Ειδικής Ομάδας Εργασίας (497/14.12.72 απόφ. ΔΕΗ) και υποβολή των συμπερασμάτων της.
2. **Μάιος '76-Δεκ. '77.** Συγκρότηση της Επιτροπής Συνεργασίας Υδατικής Οικονομίας (ΕΣΥΟ) και υποβολή έκθεσης για τους υδατικούς πόρους και της ανάγκης ενίσχυσης της Θεσσαλίας. Κατανομή υδάτων ($50 \text{ m}^3/\delta$ και $125 \text{ m}^3/\delta$).
3. **Μάιος 1978.** Συνέδριο του Τ.Ε.Ε Τμήμα Κ.Ε.Δ. Θεσσαλίας στη Λάρισα με θέμα το υδατικό δυναμικό της Θεσσαλίας.
4. **Μάιος '81-Αυγ. '81.** Η Κυβέρνηση εκφράζει τη βούλησή της υπέρ της εκτροπής του Αχελώου και χρηματοδοτεί την εκπόνηση μελέτης με κονδύλιο 250.000.000 δρχ.
5. **Άνοιξη 1983.** Απόπειρα πραξικοπήματος της ΔΕΗ να ματαιώσει την εκτροπή με την κατασκευή φράγματος και ΥΗΣ στο Αυλάκι. Έγκαιρη επέμβαση της Κυβέρνησης με την απαγόρευση του εγχειρήματος.
6. **Μάρτιος 1984.** Ημερίδα του Τ.Ε.Ε. στην Αθήνα με θέμα το υδατικό δυναμικό της Θεσσαλίας και η εκτροπή του Αχελώου, όπου προδιαγράφεται η πορεία του έργου.
7. **Άνοιξη 1984.** Έκφραση της πολιτικής βούλησης της Κυβέρνησης υπέρ της εκτροπής από τον κ. Πρωθυπουργό. Συγκρότηση του Διυπουργικού Συντονιστικού Οργάνου για την προώθηση του έργου. Συγκρότηση και της Γραμματείας του Δ.Σ.Ο.
8. **Απρίλιος 1985.** Δήλωση του κ. Πρωθυπουργού ότι έκλεισε οριστικά το θέμα της σκοπιμότητας του έργου της εκτροπής και η εκτέλεσή του είναι απόφαση της Κυβέρνησης από το 1984.

9. **Φεβρουάριος '86.** Πανηγυρική έναρξη των έργων στο Μουζάκι Καρδίτσας από τον διοικητή της ΔΕΗ, παρουσία εκπροσώπων της Κυβέρνησης.
10. **Σεπτέμβριος '86.** Τα έργα εκτροπής του Αχελώου σε πανελλήνια (γιατί όχι και παγκόσμια) παρουσίαση στη Διεθνή Έκθεση Θεσσαλονίκης. Παρουσιάζονται φωτογραφίες, πίνακες και μακέτα.
11. **Απρίλιος 1987.** Τα έργα εκτροπής του Αχελώου σε πανθεσσαλική παρουσίαση από τη Γραμματεία του Δ.Σ.Ο. Δημόσια συζήτηση του Υπουργού ΠΕ.ΧΩ.ΔΕ. παρουσία υφυπουργών, βουλευτών, νομαρχών κ.ά. για την πρόοδο των έργων. Επίσκεψη των επισήμων με ελικόπτερο στις θέσεις όπου εκτελούνται τα έργα εκτροπής.
12. **Άνοιξη-Θέρος '87.** Διεθνής διαγωνισμός. Παράδοση σε πολυεθνικές κατασκευαστικές εταιρίες τευχών του έργου (πακέτου), με τα φράγματα, τις σήραγγες, τους ΥΗΣ, τα έργα στον κάμπο κ.ά.
13. **Δεκέμβριος 1987.** Πανηγυρική υπογραφή στη Λάρισα του ΜΟΠ Ανατολικής Κεντρικής Ελλάδας, ύψους 103 δισεκατομμυρίων δραχ., όπου τα έργα εκτροπής απορροφούν τα 26,4 δισεκατομμύρια, δηλαδή τα 25,7% του προγράμματος.

Τα γεγονότα αυτά, όπως και άλλα, για τα οποία δεν έχω επίσημη πληροφόρηση, επιμένουν οι οργανωτές της διημερίδας να αγνοούν και μας καλούν, το Μάρτιο του '88, να συζητήσουμε εφ' όλης της ύλης, για ένα έργο που ήδη άρχισε να εκτελείται, ή μήπως όχι; Το ερώτημα αυτό, αν δηλαδή το έργο άρχισε να εκτελείται ή όχι, δε θάπρεπε να υπήρχε και να μας απασχολεί. Όμως, επειδή οι έντεκα μηχανικοί που οργανώνουν τη διημερίδα, δε φαίνεται να ομοφωνούν σε μια απάντηση θετική ή αρνητική επ' αυτού, θάπρεπε, (και το εισηγούμαι κύριε πρόεδρε), να δοθεί η απάντηση αυτή, θετική ή αρνητική, από τη διημερίδα, αφού ακουστούν όλες οι απόψεις. Στα πρακτικά, στο μέρος των συμπερασμάτων, παρακαλώ τον κ. Μπατιστάτο που έχει επωμιστεί το καθήκον του συμπερασματικού απολογισμού, να έχουμε την απάντηση.

Γιατί νομίζω πως δεν επιτρέπεται να φύγουμε από δω και ν' αφήσουμε τον τεχνικό κόσμο της χώρας, τους γεωτεχνικούς, τους οικονομολόγους, τους πολιτικούς, όλο τον ελληνικό λαό με την απορία: Τι γίνεται τέλος πάντων; Άρχισε το έργο της εκτροπής του Άνω ρου του Αχελώου στη Θεσσαλία ή όχι;

Και κάτι άλλο: καλούμαστε το Μάρτιο του '83 να συζητήσουμε εφ' όλης της ύλης, με άλλα λόγια και για τη σκοπιμότητα, για ένα έργο για το οποίο από την Άνοιξη του '84 η κυβερνητική βούληση είναι θετική και δοσμένη, ή μήπως όχι; Να συζητήσουμε μαζί με τη σκοπιμότητα και θέματα σχετικά με:

- Τεχνικοοικονομικές πλευρές.
- Αναπτυξιακές πλευρές (αγροτικής οικονομίας, ενέργειας κ.ά.).
- Οικολογικές-περιβαλλοντικές.
- Διαδικασίες υλοποίησης του έργου. (Ανάθεση, χρηματοδότηση, κατασκευή κ.ά.).

Και όλα αυτά για ένα έργο που από διετίας άρχισε να κατασκευάζεται, σύμφωνα με όσα ο ελληνικός λαός γνωρί-

ζει από τις ανακοινώσεις του Διυπουργικού Συντονιστικού Οργάνου, τις έντυπες διαβεβαιώσεις της Γραμματείας του Δ.Σ.Ο. και την πανελλήνια καμπάνια της Δ.Ε.Η. (Διεύθυνση Ανάπτυξης Υδροηλεκτρικών Έργων). Αυτά γνωρίζει ο ελληνικός λαός κύριοι οργανωτές της διημερίδας και όχι αυτά που εσείς στην προσκλητήρια ανακοίνωση μας λέτε, ότι δηλαδή «...ήδη δρομολογούνται κάποιες διαδικασίες υλοποίησης».

Αντιλαμβάνεσθε, κύριε πρόεδρε και κύριοι σύνεδροι, ότι οι πάντες ανησυχούν, και ιδιαίτερα οι Θεσσαλοί, αγρότες και αστοί. Αντιλαμβάνεσθε γιατί είμαι πρόθυμος να συζητήσω στη διημερίδα αυτή εφ' όλης της ύλης, μέσα στο πλαίσιο που σας δίνω.

I. Τα εγχειοβελτιωτικά έργα στη Θεσσαλία, υποδομή της ανάπτυξης της

1. Η βελτίωση της παραγωγικής ικανότητας της θεσσαλικής γης, ιστορική ανάγκη.
2. Ογδόντα χρόνια αγώνες και αγωνίες (1881-1960).
3. Αξιοσημείωτοι σταθμοί μιας δύσκολης πορείας. Μελέτες και μελετητές.
— GOTTELAND (1887).
— DEPERISIO (1901). Ειδική Επιτροπή Ελλήνων. (1901-1909).
— NOBILE (1909-1913).
— Κ.Α. Βλάμος (1915 και 1919).
— JACKSON (1921).
— Mac DONALD - H. BOOT & SON (1931).
— Ν.Κ. Οικονόμου — Γ.Α. Χατζηλάκος (1947-1953).
4. Η κατασκευή των έργων (1934-1953).
5. Η ολοκλήρωση των έργων — Έργα γεωργικής υδραυλικής-εδαφοϋδατικές βελτιώσεις (1948-1964).

II. Άρδευση, η πεμπτουσία των βελτιώσεων

1. Η δεκαετία του '60. Γεωργοτεχνικά προβλήματα και λύσεις.
2. Το αρδευτικό πρόβλημα.
— Ο προσδιορισμός του και πού μας οδηγεί.
— Ο χαρακτήρας του και ποιους αφορά.
3. Το έργο του αιώνα, εγχειοβελτιωτικό έργο πολλαπλού σκοπού.
4. Θεμελιώδεις τεχνικές αρχές.

III. Της λειψυδρίας όνειρα και εφιάλτες

1. Ο εφσυχασμός του καλοπροαίρετου πολίτη και οι ανησυχίες του.
2. Σε αναζήτηση νερού. Αναδρομή στην τελευταία εικοσαετία (1966-1986).
— Η πρόταση Κουτσοκώστα και η διερεύνησή της από την ELECTROWATT (1966-1968).
— Η πρόταση Μαγειρία και η διερεύνησή της από τη ΔΕΗ (1973).
— Η πρόταση Μαγειρία και η διερεύνησή της από την ΕΣΥΟ (1977).
— Το Συνέδριο του ΤΕΕ — Τμήμα Κ. & Δ. Θεσσαλίας στη Λάρισα (Μάιος 1978).
— Τρία χρόνια σιωπή (1978-81).

- Έκφραση της πολιτικής βούλησης - χρηματοδότηση της μελέτης (Ιουν.-Αυγ. '81).
- Φράγμα και ΥΗΣ στο Αυλάκι. Απόπειρα πραξικοπήματος της ΔΕΗ για ματαίωση της εκτροπής (Μάιος 1983).
- Έκφραση της πολιτικής βούλησης — Σύσταση Δ.Σ.Ο. για το έργο ('Ανοιξη 1984).
- Η ημερίδα του ΤΕΕ στην Αθήνα. Προτάσεις. ('Ανοιξη 1984).
- Δυσοιωνες και αποκαρδιωτικές ενδείξεις ('Ανοιξη-Θέρος-Φθινόπωρο 1985).
- Πινακίδες στη Δυτική Θεσσαλία και τι εκφράζουν (1986).
- Πανελλήνια παρουσίαση του έργου στη Δ.Ε.Θ. (Σεπτ. 1986).
- Πανθεσσαλική παρουσίαση του έργου στη Λάρισα-Τρίκαλα-Καρδίτσα ('Ανοιξη 1987).
- Το Μ.Ο.Π. Ανατολικής Κεντρικής Ελλάδας (Δεκ. 1987).

IV. Το μέλλον άδηλο και τι πρέπει να κάνουμε

1. Η πρόταση του Τ.Ε.Ε. Ένας κρατικός φορέας που δεν έγινε.
2. Η πρότασή μου: Η εθνική πολιτική στη διαχείριση του υδάτινου πλούτου της χώρας, πρώτο καθήκον της Πολιτείας. Απαιτήση για την εφαρμογή της.
3. Η ελληνική πραγματικότητα και η παγκόσμια πείρα.
 - Η περίπτωση της Καλιφόρνιας και ιδιαίτερα του IID (Imperial Irrigation District).
 - Η περίπτωση της Μεταμορφωμένης Γης (Πεινασμένης Στέπας) του Ουζμπεκιστάν (Ε.Σ.Σ.Δ.). Η αξιοποίηση των υδάτων του Αμού-Νταριά και του Σιρ-Νταριά.
 - Η περίπτωση της Λιβύης. Το «τεχνητό ποτάμι» του Καντάφι.

V. Η Θεσσαλία τον 21ο αιώνα

1. Η γεωργία σήμερα και το μέλλον της. Το ξύπνημα του γίγαντα που κοιμάται.
2. Η Θεσσαλία γεωργική ή βιομηχανική; — Ένα ψευτοδίλημμα.
3. Η μείωση του αγροτικού πληθυσμού στον ελλαδικό και θεσσαλικό χώρο.
4. Προβλήματα οικολογίας — Η προστασία του περιβάλλοντος.
5. Το προτεινόμενο μοντέλο ανάπτυξης.

VI. Οι ανάγκες της Θεσσαλίας σε νερό και η κάλυψή τους

1. Γεωργοτεχνικά στοιχεία (Πίνακας I).
2. Απαιτήσεις σε νερό. (Πίνακας II, σε 10^6 κ.μ.).

— Για άρδευση	2.553
— Για αστικές ανάγκες	84
— Για τον εμπλουτισμό του Πηνειού, των παραποτάμων και λοιπών αποδεκτών	158
— Για τον εμπλουτισμό του υπόγειου υδροφόρου οριζοντα	160
— Σύνολο	2.955

3. Διαθέσιμα νερά στη λεκάνη απορροής του Πηνειού (Πίνακας III, σε 10^6 κ.μ.).

— Υπόγειος υδροφόρος	510
— Φράγμα Ταυρωπού	100
— Φράγμα Σμοκόβου	130
— Φράγμα Πύλης	
— Φράγμα Μουζακίου }	250
— Φράγμα Παλιοδερλί και άλλα μικρότερα	140
— Μάτι και Κάρλα	80
— Σύνολο	1.210
4. Υδατικό ισοζύγιο. (Πίνακας IV, σε 10^6 κ.μ.).

— Ανάγκες σε νερό (Πίνακας II)	2.955
— Διαθέσιμα νερά (Πίνακας III)	1.210
— Έλλειμμα	1.745
— Δυνατότητα κάλυψης του ελλείμματος με νερά από θεσσαλικές περιοχές εκτός λεκάνης απορροής Πηνειού (Πρόταση Ε.Σ.Υ.Ο.)	1.500
— Τελικό έλλειμμα	245

VII. Δυσοιωνες ενδείξεις για την υλοποίηση του έργου

1. Το φράγμα και ο ΥΗΣ Μεσοχώρας σε σχέση με την εκτροπή.
2. Το φράγμα και ο ΥΗΣ Συκιάς σε σχέση με την εκτροπή.
3. Η σήραγγα προς Πευκόφυτο.
4. Το φράγμα Πύλης.
5. Το φράγμα Μουζακίου.
6. Πινακίδες στη Δυτ. Θεσσαλία και τι σημαίνουν.

Επειδή όμως ο χρόνος που έχω στη διάθεσή μου δεν επιτρέπει την ανάπτυξη όλου του πλαισίου, περιορίζομαι στο κεφάλαιο VI που είναι: «Οι ανάγκες του Θεσσαλικού χώρου σε νερό και η κάλυψή τους».

Διατηρώ την επιφύλαξη να προχωρήσω και στο VII που είναι: «Δυσοιωνες ενδείξεις για την υλοποίηση του έργου», αν εξοικονομήσω λίγο χρόνο, ή μου δοθεί πρόσθετος από το προεδρείο.

Παρουσιάζω το θέμα μου με αριθμούς. Λίγους αλλά ζουμερούς. Έτσι, θα είμαι λιγότερο κουραστικός και θα υπάρξει συμπέρασμα αριθμητικό, κάτι που ιδιαίτερα συγγικνεί τους υπηρέτες των θετικών-εφαρμοσμένων επιστημών. Και όλα αυτά σε 5 πίνακες, που θα τους δούμε μαζί στις διαφάνειες. Τις έχετε ήδη στα χέρια σας με τη φωτοτυπημένη εισήγησή μου. Για όσα κενά ενδεχόμενα υπάρχουν, είμαι στη διάθεσή σας. Παρακαλώ να θέσετε τα ερωτήματά σας, αν υπάρχουν. Ελπίζω να ικανοποιήσω τις απορίες σας.

Οι βασικές πηγές των πινάκων I, II, III, IV και V είναι:

1. G. Mobile «Μελέτη έργων αντιπλημμυρικών και εξυγίανσης της Θεσσαλίας» Αθήνα 1914.
2. Electro-Watt «Αξιοποίηση πεδιάδας Θεσσαλίας — Προκαταρκτική μελέτη και έκθεση οικονομικής σκοπιμότητας» Αθήνα 1968.
3. Γ.Α. Χατζηλάκος «Εδαφοϋδατικές Βελτιώσεις Θεσσαλίας-Φθιώτιδος» Υπουργείο Γεωργίας, 1954.

Πίνακας Ι. Γεωργοτεχνικά στοιχεία

	στρεμ.
1. Η Θεσσαλική πεδιάδα	10.616.000
2. Πεδινή περιοχή	3.600.000
3. Έκταση που καλλιεργείται	5.073.000
4. Βοσκότοποι	5.331.000
5. Εδάφη κατάλληλα για άρδευση	4.370.000
Μέχρι το υψόμετρο των 200 μ.	3.600.000
Πάνω από το υψόμετρο των 200 μ.	770.000
6. Βοσκότοποι επιδεκτοί άρδευσης	2.000.000

Γ.Α. Χατζηλάκου
Οι ανάγκες σε νερό της Θεσσαλίας
Λάρισα 1984

Πίνακας ΙΙΙ. Διαθέσιμα νερά (σε 10⁶ κ.μ.)

1. Υπόγειος υδροφόρας	510
2. Φράγμα Ταυρωπού	100
3. Φράγμα Σμοκόβου	130
4. Φράγματα Πύλης-Μουζακίου	250
5. Φράγματα Παλιοδερλίου και άλλα μικρότερα	140
6. Μάτι και Κάρλα	80
Σύνολο	1.210

Γ.Α. Χατζηλάκου
Οι ανάγκες σε νερό της Θεσσαλίας
Λάρισα 1984

Πίνακας ΙΙ. Απαιτήσεις σε νερό (σε 10⁶ κ.μ.)

1. Για νερό άρδευσης	2.553	86,4%
2. Για αστικές ανάγκες	84	
3. Για τον εμπλουτισμό των ρευμάτων (Πηνειού, παραποτάμων του και λοιπών αποδεκτών)	158	13,6%
4. Για τον εμπλουτισμό του υπόγειου υδροφόρου ορίζοντα	160	

Γ.Α. Χατζηλάκου
Οι ανάγκες σε νερό της Θεσσαλίας
Λάρισα 1984

Πίνακας ΙV. Υδατικό ισοζύγιο (σε 10⁶ κ.μ.)

1. Ανάγκες σε νερό (Πίνακας ΙΙ)	2.955
2. Διαθέσιμα νερά (Πίνακας ΙΙΙ)	1.210
3. Υπόλοιπο	1.745
4. Από τον Αχελώο (Υψηλή Συκιά) μέγιστο	1.500
5. Έλλειμμα	245

Γ.Α. Χατζηλάκου
Οι ανάγκες σε νερό της Θεσσαλίας
Λάρισα 1984

Πίνακας V. Άρδευόμενες εκτάσεις στη Θεσσαλία (Σε χιλιάδες στρέμματα — Άρδευτική περίοδος '85)

Νερά		Διοικητικά διαμερίσματα (νομοί)										Σύνολο	
		Τρικάλων		Καρδίτσας		Λάρισας		Φθιώτιδας		Μαγνησίας		Θεσσαλίας	
		Απολ.	%	Απολ.	%	Απολ.	%	Απολ.	%	Απολ.	%	Απολ.	%
Επιφανειακά		63.8	20.9	216.2	31.4	162.9 ⁴	25.0			3.8	11.5	445.7	25.8
Υπόγεια	Παυθ ²	75.0	24.9	95.0	13.8	122.0 ⁶	18.7	2.1	3.9	3.9	11.9	298.0	17.3
	Ιδιωτ. ³	163.4	54.2	376.6	54.8	366.2 ⁵	56.3	52.4	96.1	25.1	76.5	983.7	56.9
			79.1		68.6		75.0		100.0		88.4		74.2
	Στρεμ.	301.2	100.0	687.8	100.0	651.1	100.0	54.5	100.0	32.8	100.0	1727.4	100.0
Σύνολο													
	%	17.4		39.8		37.7		3.2		1.9		100.0	

- Μόνο το τμήμα που ανήκει στη λεκάνη απορροής του Πηνειού (εκτός απ' το υψίπεδο Δομοκού).
- Γεωτρήσεις του προγράμματος ανάπτυξης υπογείων υδάτων Θεσσαλίας (κρατικές)
- Γεωτρήσεις εκτός προγράμματος ανάπτυξης υπογείων υδάτων Θεσσαλίας (ιδιωτικές)
- Περιλαμβάνονται και εκτάσεις της Αγίας, Ελασσόνας και Τσάγεζι (10.0, 10.0 & 7.0) αντίστοιχα
- Περιλαμβάνονται και εκτάσεις της Αγίας, Ελασσόνας και Τσάγεζι (44.0, 23.0 & 6.0) αντίστοιχα
- Περιλαμβάνονται και εκτάσεις της Αγίας, Ελασσόνας και Τσάγεζι (—, 5.0 —) αντίστοιχα

4. Εθνική Στατιστική Υπηρεσία «Απογραφή 1981».
5. Δ.Ι. Ντελή «Η ανάπτυξη της ελληνικής γεωργίας». Αθήνα 1981. Τόμος Ι.
6. Γ.Α. Χατζηλάκου «Οι ανάγκες της Θεσσαλίας σε νερό». Ανακοίνωση στην Α' Πανελλήνια Συνάντηση Εγχειοβελτιωτικών Έργων και Εκμηχάνισης της Γεωργίας, Λάρισα, Απρίλιος 1987.
7. Υπουργείο Δημ. Έργων «Ανάγκες σε νερό για ύδρευση - βιομηχανικές - βιοτεχνικές χρήσεις» Προκαταρκτική Μελέτη Έργων διάθεσης υγρών αποβλήτων θεσσαλικού πεδίου. Αθήνα 1981.
8. Sogreah «Μελέτη για το υπόγειο δυναμικό σε νερό της θεσσαλικής πεδιάδας». Αθήνα 1981.
9. Water Follies - All urban consumption etc. June 1982, Sacramento, USA.

Πρόεδρος (Κουράκος): Ευχαριστούμε και τον κύριο Χατζηλάκο. Στο πρόγραμμα αναφέρεται στη συνέχεια, η εισήγηση της ΓΕΣΑΣΕ, με θέμα: «Η συμβολή του Έργου της Εκτροπής του Αχελώου στην αγροτική ανάπτυξη». Θα την παρουσιάσει ο κύριος Μαυρέλιας.

Θέμα: Η συμβολή του έργου της εκτροπής του Αχελώου στην αγροτική ανάπτυξη

Εισηγητής: Γενική Συνομοσπονδία Αγροτικών Συλλόγων Ελλάδας (ΓΕΣΑΣΕ)

Παρουσιαστής: κ. Μαυρέλιας

Εισαγωγή

Η συζήτηση για το ζήτημα της εκτροπής του Αχελώου έχει ξεκινήσει αρκετά χρόνια τώρα και έχει πολλές πλευρές, ανάλογα με την οπτική των διαφόρων φορέων και οργανώσεων, η οποία, βέβαια, δεν είναι άσχετη με τα διάφορα συμφέροντα που θίγονται ή εξυπηρετούνται με το έργο αυτό.

Το ζήτημα της εκτροπής του Αχελώου έχει τεράστια σημασία, όχι μόνο για τους διάφορους επιμέρους φορείς (π.χ. ΔΕΗ, κατασκευαστικές και μελετητικές εταιρείες κ.ά.) αλλά, κυρίως, για την εθνική Οικονομία, τόσο από πλευράς κόστους όσο και από πλευράς προσδοκώμενου

οφέλους για την αύξηση του ενεργειακού δυναμικού και την ανάπτυξη του θεσσαλικού κάμπου και της ελληνικής γεωργίας.

Η Γενική Συνομοσπονδία Αγροτικών Συλλόγων Ελλάδας ενδιαφέρεται, προφανώς, για την ανάπτυξη της αγροτικής οικονομίας της ευρύτερης περιοχής της Θεσσαλίας και, συνεπώς, ολόκληρης της Ελλάδας και θέλει με την εισήγηση αυτή να συμβάλει στη δημόσια συζήτηση για αυτό το τόσο σημαντικό ζήτημα, πέρα από οποιαδήποτε επιμέρους συμφέροντα.

Το ζήτημα της εκτροπής του Αχελώου θα πρέπει να αντιμετωπίζεται με σοβαρότητα και ιδιαίτερη προσοχή,